

Upanje.

Med mladim cvetjem rajskega pro-
stora
Se suče radostna pri stvari stvar;
Pridruži možu krasna se Pandora,
Prinese iz Olimpa čudni dar.

Bogovi so jo vsi obdarovali,
Pripeljal ženo Hermes je na svet;
K darém posodo so zakrito dali:
„Če jo odpres, končan je zemlji cvet.“—

Al glas pozabi svetega povelja,
Napihne človek v sladki sreči se,
Pandoro zapelja polnost veselja,
Posodi radovedna krov odpre.

In reve kakor blisk na svet zletijo,
Ter mirno zemljo strese hud vihar;
Solze rudeča lica zatemnijo,
Zbudi se mraz, zapeče solnčni žar.

Tako nesreča je na svet priderla,
Po njem razsaja celi dolgi čas;
Prepozno krov Pandora je zaperla,
En dar ostal v posodi je za nas.

Ko žugajo požreti te valovi,
Ko peče plamen serčnih bolečin,
Z oblaki tmino delajo vetrovi
In žarke jasnih skrivajo višin:

Gori ti vendar zmirom zvezda krasna,
Naj še tako buči nadlog vihar,
V obzorji ena stran ostane jasna:
Nebeškega je upa svitli žar!

A. Okiški.

Domen.

(Domača povest iz prejšnjega veka.)

I. Hlapec in gospodar.

Ako si starega Oralka prašal: „Kedaj so bili Turki na zadnje v deželi“, odgovarjal ti je: „Tačas, ko jih je bil tisti Domen pripeljal — Bog mu grehe odpusti!“ In če si mu bil siten in si dalje

popraševal: „Vi, oče Oralkov, kedaj pa je bilo to“, odgovoril je stari zgubani in sključeni možiček vselej: „I kaj meniš, to je že davno. Ko sem jaz pastirčeval in še bos hodil — tega je že obilo dve manj ko sedemdeset — tačas se je bil ranjki Habjan, starega oče, drugoč oženil. Domen pa je bil Turke prignal, ko je Habjan ravno v zibeli ležal; le seštej, koliko let je že tega. Pri taki priliki je imel Oralek navado pipico iz ust sneti, sterkti jo ob nohet pri palcu, stisniti jo med kolena in počasi in na dolgo praviti o Domnu — ali kakor se to ime v litanijah bere o „Damjanu.“ Ko bi imel tako pamet, da bi si bil mogel Oralkovo povest do besede zapomniti, rad bi jo bil častitim bravcem po starčevem jeziku povedal; a ker sem si jo le po obsežku v spominu ohranil, hočem jo s svojo besedo priobčiti.

Neka deklica v vasi * (ime nič ne dé) bila je tako srečna, da je v deveto vas zaslovela zavoljo svoje berhkosti. Ali ni je sreče brez nesreče, tako je tudi ona imela svoje križe in težave: manjkalo jej je posvetnega premoženja. Ta napaka je edino kazila, da je niso šteli za najlepšo, in da se snubač le ni hotel ter ni hotel prikazati. Kjer pa je že ena nesreča, vgnjezdi se le prerada še druga, včasi sedemkrat hujša od prve. Tako se je tudi naši ubogi deklici primerilo, da jej je že, ko je mladostna lepota slovo jemala, deviška nedolžnost splavala po vodi in mali posiljenček prišel na svet, kterege so kerstili Domna, ker je ravno na Kozma in Damjana dan beli svet zagledal. Mlada mati, preganjevana in psavana, ni vedela, kam z malim červičkom, ki se ni bil družega zadolžil, kakor da se je roditi prederznil, in kterege vendar nihče ni hotel pod streho.

V tej revii se je usmili Jurec, nič napečen mož, in vzame dete za rejenca. Imel je potem dečka skoraj kakor svojega. Ko je dorastel, bil mu je hlapec in na pol gospodar. Tudi njegovi materi je dal kočjo na koncu vasi, ko se je postarala, da jej ni bilo več delati kakor dekli.

Domen je bil čverst mladenič, za moč vsacemu v okolici kos. Imel je bojè posebno lepe černe oči, sicer pa ničesa družega, česar iščejo ljudjé, zlasti dekliči na človeku, da rekó potem: lep je. Vendar svet je poreden, kar je Adam jabelka odkerhnil. Tako so tudi nekteri govorili, da ni nihče tako svitlega pogleda, kakor Domen, ako ga kdo vjezi. Tega pa ni vsak terdil, ker ni bilo lahko viditi ga v jezi. Bil je tiha dobra duša, malo besedi je šlo njemu čez zobe, nikoli nobena nepotrebna. Eni — sosebno stari ljudjé, so ga hvalili, da je moder, eni pak so odkimovali rekši: „Jaz ne zaupam veliko temu človeku; tiha voda jezove podira, pravi star prigovor.“ Zopet drugi so djali: „Taki ljudje so najbolji, ako se obernejo k dobremu; največi hudodejci pak, ako se hudobi nagnó.“

Jurec je imel tudi osemnajst let staro hčer Anko. Oralek je terdil, da ni bilo otovrej dekleta v fari, ni ne popred, ni ga ne bode pozneje, kakor je bila Jurčeva Anka. Jurcu se je v serce dobro zdelo, da bode lahko dobil zeta, kakoršnega nihče v vasi. „Čedna deklica“, mislil je včasi na samem, „in pa če še ni čisto gola in brez petic, taka se že z lepo odpravi od hiše, ali pa kaj čednega k hiši dobi.“ Pretekli predpust je že menil, da dobode zeta, kajti poprašal je bil mladenič, bogat in malo in dosti ne gerd za deklico. Gospodar bi se ga ne bil branil, a hči je imela nekove muhe; precej pri prvi besedi si je snubca odpodila rekši: ne morem. Jurcu tu ni bilo po godi, tembolj ker mu ni vedela vzroka povedati. „Zakaj ga nečeš“, godernjal je, „bogata je, lep je, premlad ni ne on ni ti; jaz torej ne vem in ne vidim, zakaj bi se tak ženin odganjal. Pa delaj, kakor hočeš, to ti povem, če boš termo imela, termo boš dobila v zakon.“ Za tém se je Jurec jezno držal ene dni. Znotrej pak ga je grizlo: „Kaj, ko bi se jej kaj mlelo v glavici, kar ne gre v mojo vrečo!“

Ljudjé so si šepetali skrivaj vzrok, zakaj Anka ženina ni marala. Vsi so bili skoraj enih misli, da ravná nespametno; gotovega pa ni nihče nič vedel, zakaj ako so tovaršice Anke same povprašale: je-li res ali ne, kar se govori, bila je vselej huda in je odgovorila: „Jaz ne vem, kaj sem komu storila, da ravno mene ne pusté jeziki pri miru.“

Zunaj je tema ležala verhu gostega snega. Mraz je bilo, da se je vse umikalo v gorke izbe. Živega človeka ni bilo na vasi; le tu pa tam je rojil in lajal kak pes z ogle na ogel, zvest varuh gospodarjevega domovja in svoje lastne pesje lópe za hlevom. Tu in tam so se bile ženske že vsedle za brenčeči kolovrat, stare matere za peč. Konci vasi v Jurčevi hiši so tudi sedeli vsa družina, od gospodarja do pastirja, okrog velicega omizja pri kmečki večerji. Gospodar je bil danes slabo pri volji. Z jezo je kruh rezal, nikogar nič prašal, nič odgovarjal; čelo pak se mu je vedno gerbančilo in obervi so mu lezle vkup. Ko so hlapci in dekla videli, da mu nekaj ni po všeči, molčali so vsi, celo hči ni zinila besede. „Kaj mu je neki?“ ugibala sta hlapca, „v koprivah se menda ni opekel, saj je sneg.“

Po večerji pa reče Jurec družini: „Nocoj ne boste predle, vé dekle! ni ne bomo vkup molili, le pojdite spat; ti pa, Domen, ostani malo tukaj, da ti nekaj povem.“

Vsi se izmuzajo ven, toda neradi, ker je vsakega mikalo, kako bode gospodar govoril Domnu. Kaj mu bode povedal, to se jim je dozdevalo. „A kdo mu je jezik stegníl“, govorile so dekle med seboj, „res nekteri ljudjé morajo klopotati! Meni se Anka smili.“ Hlapci pak so se pomuzovali Domnu, kakor bi mu hoteli reči: „Šent, za božji svet ne bi bil zdaj-le rad v tvoji koži!“

Zdajci je sedel Domen sam Jurcu nasproti za hrastovo mizo. Anka, kateri je bil oče tudi namignil naj počaka, sedla je bila v bolj temen kraj za vrata, in plaho gledala očeta. Očetov obraz in morda lastna vest jej ni nič dobrega prerokovala. Nekoliko časa molče sloni stari Jurec na oglu in gleda po mizi. Naposled jame z ostro besedo:

„Domen! tvojo mater je vse preganjalo, nihče je ni maral. Morala bi te bila v rési poroditi, kakor divja neumna žival, in vihar bi ti bil boter in sova bi ti bila pela pesem v zibeli na dežji! A jaz sem bil tisti, ki se je usmilil, dá, tebe in njo pod streho sprejel.“

„Že dostikrat ste mi pravili vi in mati moja“, hlapec odgovori. „Res sem ti jaz nekterokrat pravil, pa vendar si nisi v glavo vtisnil. Kajti ne bi se bilo dogodilo to, kar slišim, da se je, ko ne bi bil pozabil, da si prišel brez očeta in brez pomoči v mojo hišo. Jaz sem ti iz usmiljenja dajal streho, ko si se še hoditi učil; pri moji skledi si zajemal pozneje, od mojega hleba si rezal, ničesa nisem zapiral pred teboj.“

„To vem! zakaj mi pa pravite to?“ odgovori hlapec Domen nevoljen.

„Če si kedaj šel z mojega doma, vedel si, da te čaka gotova večerja. Če si česa potreboval, vse sem ti kupil, kakor svojemu sinu, ki mi ga je Bog vzela, — da bi ga ne bil! In ko tvoja mati ni mogla več služiti, dal sem jej svojo kočo, da osebenkuje v njej. In od tebe nisem upal družega, samo da mi bodeš hvaležen.“

„Kdo pa se je prederznil reči, da nisem hvaležen!“

„Sedem cerkvá govori o tvoji nehvaležnosti — in ti si upaš prašati me, kdo je rekel! Zares motil si me, a ne boš me dalje, vse vezi med nama so pretergane; poišči si družega, da te bo tako imel in da mu boš tako povračal!“

Čudno je bilo, kako je hlapec Domen sedel s prekrižanima komolcema na mizo upert in serpo gledal starega gospodarja, ki mu je jeza rudila upadeno lice.

„Ktera je tista moja nehvaležnost, ki sedem cerkvá govori o njej? Jaz ne vem nobene“, reče hlapec.

„To je res! tebi se ne zdi to nič, ako se hoče hči tistega moža zapeljati, ki ti je nameščeval očeta, ki ga naj bi bil blisk zadel, kajti hudoben človek je moral biti, da se ni izdal in da si ga še tvoja mati ni upala imenovati, reva! — Zakaj se jokaš, deklina!“ oberne se oče k hčeri. — „Zdaj še le vem in razumem, zakaj ti ni bilo na volji možiti se po mojem izbiranju; hčerka bi rada izbirala po svojem, rada precej prvega moža, bodi tak ali tak, pošten ali berač; to se vé, stari naj godernja in govori, kar hoče, naj misli in méri, kakor že bodi! Ali ne bo veljala tako,

kakor se bo zgodilo v tvoji glavi; ne, dokler bo mezinec gibal na moji roci, le dobro me poslušaj!“

„Jaz nisem nikdar zinil nespodobne besede vaši hčeri“, reče hlapec Domen. „Da sem jo pa rajši videl, ko vsacega človeka na tem svetu, to je bilo zató, ker sem menil, da ni tako nemogoče, česar jaz želim in — če se ne motim — tudi ona. Jaz sem vam delal pridno, kakor bi bili moj oče, celó še bolj. Ne vem, kakov sin bi si bil bolj trudil množiti vaše bogastvo ko jaz. Poznate me dobro; je-li potem tako nemogoče, da dovolite in jaz in Anka bova srečna.“

„Kaj ti ne trešči v glavo, hlapče!“ zagermi stari. „Kaj še; jaz bi ti dajal hčer! Že res, ako psu ponudiš grizo kruha, šavsne te za roko. Kam človek zaide!“ Rekši vstane stari mož izza mize in čudé se in godernjaje gre dva pota od mize do vrat.

„Domen! da ti naravnost povem, imel sem te rad, rajši ko vsacega hlapca, dokler si bil pameten, do nocojšnjega večera, ko mi je gospod Sova povedal, kako ljudjé govore o moji hiši. Imel sem zmirom namen dati ti kolibo v last, kjer tvoja mati osebenkuje, da bi bil imel na stare dni kam zahajati. Da bi te pa za zeta vzel, tega nisem nikdar mislil in nisem mogel misliti, da bi se v tebi kaj tako abotnega ugrelo. Kako bi se oklic glasil z lece, ko bi oznanjevali: Domen, nezakonski sin očeta Nevemokterega, jemlje poštenega moža pošteno hčer. — Ne kratko ni malo ne; to je neumno!“

„Tedaj jaz nisem pošten ko vi in vaša hči?“ prasha hlapec tako, da je Jurec za dve stopinji prijazneje jel govoriti.

„Tega nisem rekel, Domen! A tvoj oče ni bil pošten, to sem že rekel. Ko bi imel poštenega, svetu znanega očeta, ne bi rekel; zdaj pa ne vem kdo si, da-si vem, kakov si. Žal mi je, pa to naj ti nikdar več v misel ne pride, da bi vzel mojo Anko.“

Deklica, ki je doslej tiho jokala v kotu, jame na glas ihteti.

„Zato boš pa pobral svoje reči“, govori dalje gospodar, „in pojdeš, kamor te sreča žene, poišči si družega gospodarja. To lahko razvidiš, da v moji hiši ne moreš dalje živeti zavoljo Anke ne, če že zavoljo jezikov.“

„Še ta večer grem!“ odgovori hlapec. „Bog me varuj, da bi vam bil za nadlego, rajši nečem živeti pri ljudéh kakor po sili; in verjemite mi, za zdaj-le bi bili vi meni večo dobroto storili, ko bi me bili pustili, da bi se bil rodil v resi sredi gozda in tam umerl.“

Jurcu, ki ni bil napečen mož prav za prav, segle so te besede v serce. „No! Domen“, rekel je, „sreče je veliko po širocem svetu, jaz ti nisem nevoščljiv, Bog vé da ne, dal ti bom že nekaj, da boš živel, in delo boš imel še kedaj pri moji hiši; tega pak ne morem dovoliti, vse drugo —“

„Ne maram — Bog vam poverni, kar ste mi dali, dalje dolga nečem delati. — Gospod Sova mi je torej tudi to srečo naklonil, da me izganjate na zimo in na mraz iz hiše, po noči, ko še psu ljudje pod klopjo privošijo gorko mestice! Gospod Sova me ni mogel videti pri vas že, kar sem vzrastel iz otročjih hlač, tega sem se prepričal. Dobro vem, kako je pazil na-me, še ko sem bil pastir; tudi vem, da je lansko leto pregovarjal župana, naj mene ulovi in da gosposki za vojaka. In zdaj je menil, da me vam mora zopet on prvi tožiti! Zakaj? vrage vedi, jaz sem ga pustil pri miru. Kaj mi mar? A gleda naj, kod bom zdaj hodil, ker ne pozna me še, zadnje mi je naredil. O naj odgovarja, kjer hoče, ako bom napravil eno, ki si je ni v svesti.“

„Saj mi ni Sova povedal, ali sem njega imenoval?“ reče stari gospodar, ki mu je zdaj na misel prišlo, kako nespameten je bil, da je tožnika povedal.

„Imenovali ste ga, morda se vam je zareklo; toda tudi ko bi ga ne bili povedali, jaz bi ga bil uganil, kdo me je tožil. Le pustite, bodeva se že midva pomenila pri priliki!“

Domen pobere po teh besedah svojo kučmo z zamizja in vstane. Deklico prime za roko in jej reče: „Nič ne jokaj, Anka! Tvoj oče so me sicer nevhvaležnega imenovali, pa videli bodo, da nisem tak, kakor jim je govoril Sova in kakor ljudje govoré. Prosto ti je od mene, moži se in srečna bodi; jaz ne bom prašal več za teboj, pa tudi za kako drugo ne, kajti ko bi bil kedaj ljubil katero, bil bi samo tebe. Slišala si, da so me oče z gerdo izpodili.“

Stisne jej roko in odide. Anka pa, ki ni mogla spregovoriti besedice, pokrije si z obema rokama obraz in joka, da se je očetu jela smiliti.

„Jaz le ne vem, kako moreš tako nespametna biti! Le ne misli, da je sam ta na svetu. Ne manjka se jih, ki bodo boljši za-te in za svet“, rekel je oče hčeri.

„Saj ni storil ničesa, in izpodili ste ga z gerdo! Ah, za-me ne bote dobili nobenega in ko bi ga tudi, jaz ga ne maram. Oče to je preveč!“

„Jaz bi ti povedal, kako se z menoj govori — pa naj bo za drugo pot. Idi zdaj spat! naj se ti ne senjá o njem, moraš ga z nimar pustiti. Če ti je še kaj nezblojenega razuma v glavi, moraš razvideti, da ne sme dalje pod mojo streho spati, saj si ga še dozdej v oči bodla in on tebe.“

Gospodar sname kožuh s peči, ogerne ga in še enkrat opominjevaje hčer, naj se odpravi spat, odide za hlapcem. Nekaj je moža priganjalo, da bi pogledal, kam je šel hlapec. Zakaj? sam ni vedel. Zadnje besede Domnove, ko je rekel „pomenila se bova s Sovo“ niso mu dale miru. Moral si je priterditi, da se je tudi njemu že od nekdej hlapec Domen grozno čuden človek zdel; ni ga mogel popolnoma spoznati in razumeti. Zavoljo te prikritosti

ravno ga ni mogel nikdar ljubiti prav, kakor bi ga bil sicer ljubil, in iz istega razloga ga je nejevolja prijela in nekak strah ga je prešinil, ko je slišal, da Domen hčer njegovo rad vidi. Zaletelo se je bilo možu, ko je povedal, kdo mu je pravil prvi to reč, in videl je, da je bil hlapec besedo pobral tako naglo, kakor jo je on brez premislika izustil. „Ko bi se hotel meščevati nad njim?“ mislil je stari gospodar in pot ga oblije po čelu.

Najprvo stopi v konjski hlev, kjer so spali hlapci. Drugi so še svetili, Domna pak ni bilo med njimi. Rekó gospodarju, da ga niso videli, kar so odšli iz hiše. Opominjevaje hlapce, naj varujejo ognja v slamo zatrositi, zapusti mož hlev, korači čez dvorišče in po gazu proti tako imenovanemu gradu, kjer je bil gospod Sova. Greoč se domisli, da bi bil lahko šel hlapec k sosеду. Zavije torej po strani; zmerzli skorjasti sneg mu je olajšal pot naravnost z gazú. Kmalo pride pod sosedovo okno. Prešteje vse ljudi, sosede, ki so veseli sedeli okoli peči in okoli mize in pravili si izmišljene povedke in dogodke iz lastnega življenja; vendar med njimi Domna ni bilo.

Zdaj jo vreže čez travnik vse vprek proti gradu. Ko bi bil kdo videl, kako je starček urno prestopaval v temni noči na pol s snegom zasute razbore in kotanje po njivah, menil bi, da ta človek nikdar ni še blizo sedemdeset let star. Na enkrat pa se ustavi. Na travniku je vidil človeka stati pri miru, kakor bi bil iz lesá. Ko se približa, spozna Domna. Deržal je kol v roci, čelo naslanjal na-nj in jokal na glas. Gospodarja je bilo skoro strah. Tega človeka še ni videl jokati, kar je odrastel otročjim letom; čuden in otožen glas na samini in mrazu, v tacem času, vse to mu je čudno délo. Že bi bil rajši šel svojo pot mimo hlapca, a škripajoči sneg ga predrami, da naglo vzdigne glavo. Hlapčeva roka stisne kolec; a spoznavši gospodarja se pobesi. Vsacemu drugemu, ki bi ga bil zalotil takó, morda ne bi bil prizanesel.

„Kaj pa delaš tukaj, Domen?“ praša ga stari z mnogo prijaznim glasom, kakor je popred govoril ž njim.

„Kaj me zalezavate?“ reče hlapec z zamolklim glasom. „Kaj vam mar jaz in moja pota? Če ste me redili, zató sem vam delal ko črna živina; zdaj ste me izgnali ko psa! Povem vam, ako bote gledali za menoj, pozabim, kdo ste mi bili. Mačka sme gledati vaši hčeri v očesce, jaz ne smem.“

„Domen! imej pamet, jaz te ne zalezavam“, odgovarja stari.

„Ne? čemu ste prišli semkaj!“ Da-si je bilo tema, videl je Jurec, kako se oči svetijo Domnu, in rad bi bil doma ali pa v gradu in ne na samem s tem človekom.

„Jaz sem hotel k gospodu Sovi, pa sem tebe naletel tukaj. Prosim te, pojdi spat; prehladil se boš, ves razgaljen si. Saj te nisem gonil še to noč iz hiše; tudi sem ti rekel, da ti bom že

toliko dal, da boš brezi skerbi živel. Pojdi nazaj v konjski hlev pa se vlez!

„Tedaj k Sovi greste?“ reče hlapec. „To se vé povedat, da ste me izpodili, kakor je on svetoval. Le pojdite le, pa mu povejte, da sem bil jaz ravno na poti k njemu, zahvalit se mu. Zdaj pa ne grem z vami, pridem drugo pot. — Kola ne potrebujem tedaj!“ Rekši verže drog po snegu in odide.

Gospodar gleda za njim. Ko vidi, da se je obernil proti hosti, kjer je v samotni koči stanovala njegova stara mati, ne pa proti njegovi domačiji, gre tudi on dalje svojo pot. Kmalo je mogel razločiti temno poslopje „grajsko“ in odsev luči, ki je berlela v gospodovi izbi.

II. Gospod Sova.

Samotno je stalo pri cesti staro zidano poslopje, ktero je vendar, da-si ravno ne gradu podobno, vživalo ono ime.

Gospod Sova je sedel v gradu v svoji izbi v prvem nadstropji. Bil je mož dolg, močne postave. Terhlo lice in vpadene male oči so kazale, da so ga v prejšnjih letih strasti razjedale. Vsa okolica je vedela, da gospod Sova rad spravlja, nerad pak daje iz rok. Že ta lastnost bi vtegnila komu misel zbuditi, da je bil gospod bogat, ko bi tudi ne bil vedel, da je že po očetu mnogo peněz podedoval. Celó v burni mladosti, ko mu je kipela kri in ni krotil strasti, ampak ugajal jim,—celo tačas ga je neka prirojena varčljivost vodila, da ni raztroševal imetja. Eni so celó terdili, da ste lakomnost in skoparija vselej premagali, kedar so se razberzdane strasti v njem z oči v oči spopadle. Sicer so kmetje, tlačanje njegovi, sodili, da gospod Sova še ne bi bil prenapečen mož, ko ne bi bil tako neznan skop, in tako malo z ljudmi. Pečal se namreč ni z nikomur razun s sosedom Jurcem. Ta mu je bil skoraj edini izmed kmetov (gospode tako ni bilo blizo), da se je pomenkoval ž njim še o kaki drugi reči, ki ni bila ravno potrebna. Celó z ženo svojo in s sinom je malo govoril; le posamezne besede, kakor siloma izgolčene, je izrekel sem ter tje velevaje ali prepovedaje. Tolikanj bolj čudno je bilo videti, da je Jurec toliko veljal pri tem možu, da je sedel skoro vsak večer po letu in po zimi v njegovi izbi pogovarjaje se ž njim.

Predniki gospoda Sove, ki, da-si ravno plemenitaš, ni bogvedi za koliko stopinj presegal svojih tlačanov z razumom in izobraženjem, bili so, kakor je pravila govorica med ljudstvom, iz navadne domače kervi, kakoršna teče po žilah kterega si bodi kramarčeka, da-si ravno bi se bil vsak mož silo zameril gospodu Sovi, ko bi bil kako tako pravljico v pričo njega ponovil. Nosil je namreč še stari prepreded našega plemenitega gospoda priprosto krošnjo

na svojem herbtišči od hiše do hiše, ponujal in prodajal šivanke, igle, nožiče in drugo tako drobnje. Ker je tudi on bil tiste lastnosti, katero smo že na vnuku, našem gospodu, hvalili, pridobil si je bil sčasoma premoženje, katero se je še mnogo bolj narastlo, ko je njegov sin preselil se v tuje in tam kupčeval zmirom z večo srečo. Na starost si je bil kupil zopet v prejšnji kranjski domovini omenjeno grajščino in pa pridevek plemenitega imena. Ker kmetje v okolici niso mogli dolzega nemškega imena s svojimi mehkejšimi slovanskimi jeziki izgovarjati, prekerstili so novega gospoda po svoje in ga med seboj jeli imenovati Sova, bojé zato, ker je imel navado za vsako tretjo besedo klicati: uj! uj! kakor znana ponočna tica. To ime, kratko in lahko izgovorljivo, prijelo se je rodovine, in kmetje nazadnje niso vedeli, ali ima še kakovo ime. Naposled so bili tako bogati, da so se bali tatov, in v gnoj pred svinjskim hlevom denar v mehovih zakopavali. Toda le slabo so s tem skrili svoje bogastvo, kajti prasice so kmalo izrile težek meh penězov na dan; ljudje so vkup leteli in razgnali še veliko veči hrup o grozovitem bogastvu gospodovem. Tako se je razvedelo, da je gospod Sova silo dnaren.

Sedel je torej Sova pri luči v gorki svoji izbi in brezmišljeno pred-se gledé vlekel in kadil iz velike pipe počasi tobak.

Zdajci zasliši, da nekdo terka na velika vrata. Hlapci in dekle v prostorni hišterni (družinski izbi) so uganjali burke; glasen krik in smeh se je razlegal od tamkaj. Niso mogli torej tako lahko slišati družina, da bi nekdo rad glasil se v grad. Torej prime sam gospodar svečo in gre gledat. Navada ni bila, da bi bil kdo tako pozno zahajal v grad; Jurec je že enkrat bil ta večer tu, torej gospodar ni hotel kar odpreti, ampak vprašal je ne z naj-prijaznejšim glasom: „Kdo je?“

„Jaz sem, gospod, jaz“, oglasi se Jurec od zunaj. „Odprite mi za nekoliko časa, nekaj bi vam rad povedal, predno grem spat.“

Sova odrine temu znanemu glasu težki pah z vrat.

Jurec stopi v vežo, in gospod zapahne.

„Pojdi gori z menoj“, reče grajščak.

„Ves terd sem od zime; tukaj je tudi malo merzlo, le pojdiva“, pravi stari mož.

Prišedši v zgornjo gospodovo izbo, sede Jurec, kakor domač blizo peči, sname pipico in napravi tobaka, ki je bil tačas že obilo raztrosil se med kmete.

„Merzlo je, da bi skoraj človek sam v sé najrajši zlezel“, spregovori Jurec, ko je po dolgem predevanji in presedanji pri peči dobro mesto zasedel. „Tiči bodo padali z drevja, ako tri noči tako dela; gori sem šel po travniku in ivje se dela po verbovji, kakor bi bil sneženo sipo posul. Huda zima, dobra letina.“

„Čez travnik si šel? Zakaj ne po gazu naravnost?“

„Res to sem vam ravno povedati hotel. — Precej, ko sem prišel domu, odpravil sem fanta od hiše, kakor ste mi svetovali.“

„Vendar že; to si storil prav. Popred bi ga bil že moral.“

„Ne vem“, odmaja Jurec, „žal bi mi kmalo bilo za njim; otovrej delavnega človeka ne bom dobil za pluzne. — Pa še nekaj nerodnega sem naredil, ko sem mu ukazal, da naj popusti mojo hišo — nekaj napečnega, česar ne bi bil smel storiti.“

„Kaj si storil? Če si ga izpehal, kaj za to!“

„Ne, suval ga nisem; tudi se ne bi bil dal, zakaj ne dobošte ga človeka v našem kraju, da bi si upal Domnu za vrat. Pa vas sem imenoval — ne vem, kako sem se zagovoril — povedal sem mu, da sem pri vas izvedel, da gleda po moji hčeri. To ga je pa tako raztegotilo, da se bojim, da ne bi kaj hudega nameraval.“

„Meni?“ povzame naglo Sova in vstane s stola. Lice se mu čudno spači. „On bi meni kaj prizadel?“

„Nu, jaz menim, da silo ravno ne bode; Domnu se jezica kmalo poleže, jutri pozabi, kar je danes govoril. Vendar nicoj se je tako čudno grozil, da me je mraz spreletel in kar si nisem mogel družega, an-te naravnost semkaj sem moral iti. Bog varuj, da bi se prestrašili, samo ogibajte se ga malo. Tudi si je v glavo vtepel, da ga vi sovražite in mu povsodi nagajate in stave stavite. To se vé, da sem mu jaz izbijal te misli iz glave, pa on je termast in svojeglav, ne da si dopovedati.“

„Tedaj pravi, da sem mu jaz za nagajivost, in me hoče odpraviti? Hù, hu! ko bi ga pa jaz prehitel. Župan je ravno dobil ukaz, naj vašo soseska dá dva vojaka. Zdaj bode lovil in lovil, da vjame tiča, ki ga bom jaz zaznamoval. Nobeden pa ni goden bolj, ko tvoj dozdanji hlapec.“

„Ne, tega mu pa ne privoščim, da bi moral v vojaščino“, pravi Jurec, „nazaj ga ne bo več, ako gre na vojsko.“

„Ni ga treba“, odgovori Sova.

„Jaz ga bom pogovoril, porednega serca ni! Rajši že dajte loviti pretepilnike in druge negotéte, kakoršnih se nam ne manjka v vasi. V vojno pa Domna ne — Domna. Če sem ga ravno iz hiše izpodil, lovit ga ne grem nikoli, rajši mu povem, naj se skriva.“

„Jaz pa čem ravno tega z glave; le pojdi mimo župana na vas, in reci mu, naj še ta večer k meni pride ali pa jutri zgodaj in potlej se bova že zmenila. Ti pa ne zini besede ni o tem, da zdaj koga lovite, ni ne da imamo ravno tega človeka na mislih. Če eno besedo komu poveš, kar si slišal zdaj-le iz mojih ust, potem je preč z najinim prijateljstvom. Županu reci samo, naj k meni pride.“

Jurec je kmalo potem počasno korakal od grada po razgaženem zmerzlem snegu in kimaje z glavo rekel sam pri sebi: „Lej ga šenta, res ga sovraži Sova že od svojih dni, kar se je zlegel

in zgódil. Nekaj mu je fant že naredil, da še sam ne vé kaj. Čudno je to čudno!“ Rekši stisne stari mož roke v kožuhova žepa ter jame nagleje in gosteje stopati proti vasi.

Gospoda Sova pak so še dolgo čutili tisto noč, kako je terdo stopaje hodil po svoji sobi gori in doli. Stara hišina se ni mogla načuditi, da so čmerikavi gospod tako spočiti, da se jim ljubi še čez polnoč hoditi brez dela in potrebe od stene do stene. Ko bi bil pa kdo šel na mačje mesto, na hlevno streho, ki je bila gospodovemu oknu nasproti, videl bi bil, kako je Sova s strašno zmeršenim obrazom sam sebi govore letal sem ter tje po izbi. Zakaj ni šel spat, kakor vsi drugi ljudje, njegovi tlačanje v vasi, njegova družina, njegova sinova in žena? Ali mu mar vest ni dala zlekniti se po mehkih blazinah? Ali kaj bi bil storil, saj se že dvajset let ni pečal z ljudmi in tudi v mlajših letih le po malo!

(Dalje prihodnjič.)

Gorska cvetlica.

Na gori visoki duhtela
Cvetlica presladko je,
V samoti se je razcvetela
Za kitico plaušar'ce.

Kaj gledaš popotnik z doline
Tak ljubljeno gorski cvet?
Kaj lice ti blede prešine?
Mordá si za rožo vnet?

Raduj se nad prosto cvetlico,
Tud za-te lepo duhtí;
Pa pusti jo stati — samico,
Naj mirno naprej cveti!

Čuj! sama premilo te prosi:
„O pusti mi tihi kraj,
Med rože dolenske ne nosi,
Kar skriva planinski gaj!“

„Ne moreš mi dati v dolini,
Kar tukaj je dano mi;
Duh svobode veje v višini,
Ki znan v dolini vam ni!“

Zastonj — on jo vterga nemilo,
Vtolaži si ž njo željé: —
Kar se je na skrivnem razvilo,
To močno mika serecé.

G. S.

